

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
Факультет лінгвістики та соціальних комунікацій
Кафедра філософії

УЗГОДЖЕНО

Декан ФЛСК

[Signature] Н. Ладогубець
 «23» *09* 2021 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи

[Signature] А. Полужин
 «23» *09* 2021р.

Система менеджменту якості
РОБОЧА ПРОГРАМА
 навчальної дисципліни
 «Філософія наук та інновацій»

Галузь знань: усі галузі знань, за якими університет проводить підготовку здобувачів вищої освіти ступеня «Доктор філософії»

Спеціальність: усі спеціальності, за якими університет проводить підготовку здобувачів вищої освіти ступеня «Доктор філософії»

Освітньо-наукові програми: усі освітньо-наукові програми, за якими університет проводить підготовку здобувачів вищої освіти ступеня «Доктор філософії»

Форма навчання	Сем.	Усього (год./кредитів ECTS)	Л	ПР	ЛЗ	СРС	ДЗ / РГР / К	КР / КП	Форма сем. контролю
Очна	1	90/3	10	20	–	60		-	Екзамен-1 с.
Заочна	1	90/3	-	10		80			Екзамен 1 с.

Індекс: НДФ-06/02-015-292/21-ОК1.4.1

СМЯ НАУ РП 12.01.10-01-2021

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Філософія наук та інновацій»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 07.02.06-01-2021
		стор. 2 з 12	

Робочу програму навчальної дисципліни «Філософія наук та інновацій» розроблено на основі освітньо-наукових програм, навчальних планів підготовки здобувачів вищої освіти освітньо-наукового ступеня «доктор філософії» для всіх галузей знань і спеціальностей, за якими університет проводить підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії, та відповідних нормативних документів.

Робочу програму розробили:
професор кафедри філософії
доцент кафедри філософії

 Л. Дротянко
 О. Матюхіна

Робочу програму обговорено та схвалено на кафедрі філософії, протокол № 9 від «30» 08 2021 р.

Завідувач кафедри /Дротянко Л.Г./

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні науково-методично-редакційної ради Факультету лінгвістики та соціальних комунікацій, протокол № 7 від «09» 09 2021 р.

Голова НМРР /Кокарева А.М./

УЗГОДЖЕНО
Завідувач аспірантури та
докторантури

 А. Лелеченко
«23» 09 2021 р

Рівень документа – 3б
Плановий термін між ревізіями – 1 рік
Врахований примірник

ЗМІСТ

стор.

Вступ

1. Пояснювальна записка	4
1.1. Заплановані результати.....	4
1.2. Програма навчальної дисципліни.....	5
2. Зміст навчальної дисципліни	7
2.1. Структура навчальної дисципліни.....	7
2.2. Перелік питань для підготовки до екзамену.....	8
3. Навчально-методичні матеріали з дисципліни	8
3.1. Методи навчання.....	8
3.2. Рекомендована література (базова і допоміжна)	8
3.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті	9
4. Рейтингова система оцінювання набутих аспірантом знань і вмінь	10

ВСТУП

Робоча програма (РП) навчальної дисципліни «Філософія наук та інновацій» на основі «Методичних рекомендацій до розроблення і оформлення робочої програми навчальної дисципліни денної та заочної форм навчання», затверджених наказом ректора від 29.04.2021 № 249/од, та відповідних нормативних документів.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Заплановані результати

Навчальна дисципліна «Філософія наук і інновацій» є важливою складовою формування фахівця освітньо-наукового рівня «доктор філософії».

Метою викладання дисципліни є формування системних уявлень про науку як систему знань, сферу діяльності та соціальний інститут, прищеплення методологічної свідомості, а також засвоєння механізмів інноваційної діяльності в сучасній науці.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- ознайомлення з основними історико-науковими, історико-філософськими та сучасними філософськими й науковими першоджерелами стосовно становлення науки як продуктивної сили суспільства;
- розвиток методологічної культури;
- розвиток умінь та навичок аналізу наукових текстів;
- розвиток умінь та навичок обговорення сучасних наукових проблем, виокремлення суб'єкту, об'єкту, методів і методик наукових досліджень;
- розвиток умінь та навичок застосування філософської методології до здійснення наукових досліджень;
- розвиток умінь та навичок виокремлення етапів наукового дослідження, визначення інноваційної складової його результатів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен набути такі **компетентності**:

- здатність аналізувати сучасні наукові роботи;
- вміння обирати методологічну базу наукового дослідження;
- здатність поєднувати філософські, загально-наукові та конкретно наукові методологічні засоби у процесі наукової роботи;
- вміння аналізувати співвідношення філософського й наукового знання в їхньому історичному розвитку;
- здатність здійснювати філософську рефлексію стосовно проблем розвитку науки й філософських її проблем в Україні та в інших країнах;
- вміння здійснювати оцінку інноваційності наукового продукту.

Результати навчання, які дає можливість досягти навчальна дисципліна:

на основі ґрунтовного знання сучасних філософських проблем науки:

- знати основні сучасні філософські й наукові першоджерела стосовно становлення науки як продуктивної сили суспільства;
- вміти аналізувати наукові тексти;
- вміти сформулювати мету та основні завдання дослідження;
- застосовувати філософську методологію до здійснення наукових досліджень;
- мати навички виокремлення об'єкта, предмета наукового дослідження;
- використовувати теоретичні знання в професійній діяльності;
- інтегрувати одержані знання для інноваційної складової наукових досліджень

Навчальна дисципліна «Філософія наук і інновацій» доповнює навчальні дисципліни «Філософія», «Філософські проблеми наукового пізнання». Знання та вміння, отримані під час вивчення даної навчальної дисципліни, використовуються у подальшому при наступній професійній діяльності та виконання власного наукового дослідження.

1.2. Програма навчальної дисципліни

Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з одного навчального модуля, що є логічно завершеною, відносно самостійною, цілісною частиною навчального плану, засвоєння якого передбачає проведення модульної наукової роботи та наліз результатів її виконання

Модуль 1. Філософія наук і інновацій

Тема 1. Інформаційне суспільство як «суспільство знань»

Ідея постіндустріального розвитку суспільства в концепції Д. Белла. «Третя хвиля» як етап становлення інформаційного суспільства в культурологічній концепції Е. Тоффлера. Роль теоретичного знання в постмодерному суспільстві (Ж.-Ф. Ліотар). Теорія інформаційного суспільства Ф. Фукуями. Сутність суспільства мережових структур у соціальній теорії М. Кастельса. Аналіз концепцій інформаційного суспільства у творчості Ф. Уебстера. Інформаційне суспільство й інформаційні технології в галузі авіації.

Тема 2. Наука як культурний та цивілізаційний феномен

Знання як основа цілеспрямованої діяльності. Еволюція уявлень про знання. Виникнення нового знання як соціокультурна та філософська проблема. Наука і світогляд. Специфіка наукового світогляду. Наука як система знань, сфера суспільної діяльності і соціальний інститут. Особливості філософського осмислення феномену науки. Місце науки в системі культури.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Філософія наук та інновацій»	Шифр документа	СМЯНАУ РП 07.02.06-01-2021
		стор. 6 з 12	

Методологічні традиції емпіризму та раціоналізму у західній філософії Філософія науки аналітичної школи. Критичний раціоналізм К. Поппера. “Історична школа” в сучасній західній філософії науки. Особливості вітчизняної методології науки.

Тема 3. Особливості наукового пізнання. Єдність емпіричного й теоретичного знання в розвитку науки.

“Пізнання” та “освоєння” світу, їхнє співвідношення. Основні форми освоєння світу: духовно-теоретичне, духовно-практичне та предметно-практичне. Особливості наукового пізнання. Суб’єкт і об’єкт наукового пізнання. Поняття ідеального об’єкта в науці. Проблема істини у філософії та науці. Істина й омана. Поняття і сутність емпіричного та теоретичного рівнів наукового пізнання. Специфіка емпіричного знання в сучасній науці. Традиції та інновації в галузі авіації.

Критерії класифікації наук на емпіричні та теоретичні. Фундаментальні і прикладні науки. Міждисциплінарні науки. Предмет філософії техніки. Природничі і технічні науки. Сучасний етап розвитку інженерної діяльності та проектування. Роль етичної та соціальної орієнтацій в технічній діяльності. Соціокультурні проблеми інформатизації.

Тема 4. Логічні засади наукового пізнання. Проблеми формування та функціонування мови науки.

Поняття наукової раціональності та її історичні типи. Зміна типу наукової раціональності в контексті історичної взаємодії філософії й науки: класична, не-класична та постнекласична наукова раціональність. Теоретична та практична раціональність. Проблема формування наукових понять і термінів. Особливості наукових понять авіаційної галузі. Феномен “міграції” наукових понять і термінів. Основні форми наукового пізнання.

Повсякденна мова як джерело формування мови науки. Співвідношення природної та штучної мов у розвитку науки. Мова математики та інформатики і її вплив на розвиток природничих, технічних і гуманітарних наук. Проблема функціонування маргінальних термінів у сучасній науці.

Тема 5 Методологічні засади наукового пізнання

Поняття наукового методу. Співвідношення методу й методології. Філософська та конкретно-наукова методологія. Філософська методологія як загальнотеоретична основа наукового дослідження. Синергетичний підхід до побудови цілісної наукової картини світу в кінці ХХ – на початку ХХІ століть. Емпіричні методи наукового пізнання. Відмінність емпіричних методів дослідження в природничих, технічних та соціально-гуманітарних науках. Методологічні проблеми філософії техніки.

Загальнонаукові методи пізнання. Співвідношення пояснення та розуміння як

інтерпретативної й герменевтичної процедур у природничих і соціогуманітарних науках. Єдність історичного й логічного як загально-теоретичний метод наукового пізнання. Модифікація понять філософії та науки в процесі взаємодії: історико-філософський аспект. Взаємовплив філософської та наукової методології в розвитку науки кінця ХХ – початку ХХІ століть.

2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1 Структура навчальної дисципліни

№ пор	Назва теми (тематичного розділу)	Обсяг навчальних занять (год.)							
		Очна форма навчання				Заочна форма навчання			
		Усього	Лекції	Лаб.(пр) заняття	СРС	Усього	Лекції	лаб.(пр) заняття	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
		1 семестр				1 семестр			
1.1	Інформаційне суспільство як «суспільство знань»	16	2	2	10	16		2	14
	Науки в контексті інформаційного суспільства			2					
1.2	Наука як культурний та цивілізаційний феномен	16	2	2	10	16		2	14
	Особливості філософського осмислення феномену науки			2					
1.3	Особливості наукового пізнання. Єдність теоретичного та емпіричного пізнання у розвитку науки	16	2	2	10	16		2	14
	Теоретичне та емпіричне пізнання у розвитку науки			2					
1.4	Логічні засади наукового пізнання. Проблеми формування та функціонування мови науки	16	2	2	10	16		2	14
	Мова науки: проблеми формування та функціонування			2					
1.5	Методологічні засади наукового пізнання	16	2	2	10	16		2	14
	Співвідношення загальнонаукових та конкретно наукових методів пізнання			2					
1.6.	Виконання реферату	10			10	10			10

Усього за навчальною дисципліною

90 10 20 60 90 10 80

2.2. Перелік питань для підготовки до екзамену

Перелік питань та зміст завдань для підготовки до екзамену, розробляються провідним викладачем кафедри відповідно до робочої програми та доводиться до відома студентів.

3. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ З ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Методи навчання

Основним методом навчання є комунікативний метод. З метою активізації навчально-пізнавальної діяльності аспірантів під час вивчення дисципліни застосовуються такі методи і технології навчання: аналіз наукових текстів, проблемна дискусія, презентація тощо.

3.2. Рекомендована література

Базова література

3.2.1. Дротянко Л.Г. Філософія наукового пізнання.: підручник. – К.: «НАУ-Друк», 2010. – 224 с.

3.2.2. Дротянко Л.Г., Ороховська Л.О., Ягодзінський С.М. Філософія наук і інновацій: практикум. – К.: НАУ, 2019. – 56 с.

3.2.3. Дротянко Л.Г. Феномен фундаментального і прикладного знання: (Постнекласичне дослідження). – К.: Вид-во Європ. ун-ту фінансів, менеджм., бізн. і інформ. систем. – 2000. – С.188-224.

3.2.4. Кримський С.Б., Павленко Ю. В. Цивілізаційний розвиток людства. – К.: Фенікс, 2007. – 316 с.

3.2.5. Мельник В.П. Філософія. Наука. Техніка: методолого-світоглядний аналіз. – Львів, Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 592 с.

3.2.6. Наука. Філософський енциклопедичний словник. – К.: Абрис, 2002–751 с.

3.2.7. Онопрієнко В.І. Історія, філософія, соціологія науки і технологій: навч. посібник для магістрантів і аспірантів- К.: ДП Інформ.-аналіт.агентство, 2014.– С. 170-208.

3.2.7. Філософський енциклопедичний словник – К., Абрис, 2002. – 742 с.

3.2.9. Філософія: Підручник / За ред. Л.Г. Дротянко, В.І. Онопрієнко, О.А. Матюхіної. – К.: НАУ, 2014 – 720 с.

3.2.10. Філософія. Пізнання. Наука. – Л.: ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 2008. – 287 с.

Допоміжна література

3.2.11. Інформаційне суспільство у соціально-філософський ретроспективі та перспективі/Відповідальний редактор В.В. Лях. –К.: Тов. «XXI століття: діалог культур», 2009. – 404 с.

3.2.12. Кримський С.Б. Запити філософських смислів. – К.: Вид-во ПАРА-ПАН, 2003. – 240 с.

3.2.13. Онопрієнко В.І. Наукове співтовариство: Вступ до соціології науки.– К.: ЦДПІН НАН України, 1998. – 98с.

3.2.14. Філософія. Хрестоматія: навч. посібник//за ред. Л.Г. Дротянко, О.А. Матюхіної, В.І. Онопрієнка. – К.: Вид-во Національного авіаційного університету, 2009 – 244 с.

3.2. 15. Філософія науки. Підручник / І. С. Добронравова; Л. І. Сидоренко; В. Л. Чуйко.

3.2.16. Abysova M., Shorina T., Chenbai N., Skyba I. Aviation industry management: Objective and subjective risks 2021 E3S Web of Conferences 258,02001. doi 10.1051/e3sconf/202125802001 Retrieved from <https://bit.ly/39uxpNr>

3.2.16. Castells M. The Information Age Economy, Society and Culture. The rise of the network society, Vol.1. Cambridge: Blackwell Publishers, 1996 - 625 с.

3.2.18. Drotianko, L., Abysova, M., Chenbai, N., Shorina, T. Post-non-classical science in the age of informatization of society: Functional aspect 2020 E3S Web of Conferences 157, 4003. Retrieved from: <https://bit.ly/3jUkNFt>

3.2.19. Drotianko, L., Shostak, O., Abysova, M., Chenbai, N. Interdisciplinary knowledge problem in a high-tech society 2020 E3S Web of Conferences 157, 4005. Retrieved from: <https://bit.ly/2YBpThz>

3.2.20. Okasha S. Philosophy of Science: A very short introduction. – Oxford: Oxford University Press , 2002 – 144 с.

3.2.21. Matyukhina O. Ordenov S., Poda T., Sukhova N. The effect of socio-cultural factors on the international flight safety research findings.// E3S Web of Conferences 258, 02001. doi 10.1051 / e3sconf /202125802001 Retrieved from <https://bit.ly/39uxpNr>

3.2.22. Popper K. The Logic of Scientific Discovery // <http://strangebeautiful.com/other-texts/popper-logic-scientific-discovery.pdf>.

3.2.23. Russel B. Human Knowledge
// <https://archive.org/details/in.ernet.dli.2015.226781>

3.3. Інформаційні ресурси в інтернеті

3.3.2. Репозитарій НАУ: <http://er.nau.edu.ua:8080/submit>

3.3.2. НТБ НАУ: <http://www.lib.nau.edu.ua/main>

4. РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАБУТИХ АСПРАНТОМ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ

4.1. Оцінювання окремих видів виконаної студентом навчальної роботи здійснюється в балах відповідно до табл.4.1.

Вид навчальної роботи	Максимальна кількість балів	
	Очна форма навчання	Заочна форма навчання
	Модуль №1	
	1 семестр	1 семестр
Відповіді на практичних заняттях	7б.х4 = 14	10б.х2 = 20
Виконання творчої роботи на практичному заняття	8б.х2 = 16	10б.х2 = 20
<i>Для допуску до виконання модульної контрольної роботи №1 студент має набрати не менше</i>	<i>18 балів</i>	<i>24 балів</i>
Виконання модульної контрольної роботи №1	30	20
Усього за модулем №1	60	
Семестровий екзамен	40	
Усього за дисципліною	100	

4.2. Виконані види навчальної роботи зараховуються аспіранту, якщо він отримав за них позитивну рейтингову оцінку.

4.3. Сума рейтингових оцінок, отриманих аспірантом за окремі види виконаної навчальної роботи, становить поточну модульну рейтингову оцінку.

4.4. Сума підсумкової семестрової модульної та екзаменаційної рейтингових оцінок у балах становить підсумкову семестрову рейтингову оцінку, яка перераховується в оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS.

4.5. Підсумкова семестрова рейтингова оцінка в балах, за національною шкалою та шкалою ECTS, заноситься до заліково-екзаменаційної відомості, навчальної картки та залікової книжки аспіранта, наприклад, так: **92/Відм./А, 87/Добре/В, 79/Добре/С, 68/Задов./D, 65/Задов./E** тощо.

4.6. Підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни, яка викладається протягом одного семестру, дорівнює підсумковій семестровій рейтинговій оцінці.

Зазначена підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни заноситься до академічної довідки про виконання відповідних освітньо-наукових програм.

(Ф 03.02 – 01)

АРКУШ ПОШИРЕННЯ ДОКУМЕНТА

№ прим.	Куди передано (підрозділ)	Дата видачі	П.І.Б. отримувача	Підпис отримувача	Примітки

(Ф 03.02 – 02)

АРКУШ ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ДОКУМЕНТОМ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Підпис ознайомленої особи	Дата ознайомлення	Примітки

(Ф 03.02 – 04)

АРКУШ РЕЄСТРАЦІЇ РЕВІЗІЇ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Дата ревізії	Підпис	Висновок щодо адекватності

(Ф 03.02 – 03)

АРКУШ ОБЛІКУ ЗМІН

№ зміни	№ листа (сторінки)				Підпис особи, яка внесла	Дата внесення зміни	Дата введення зміни
	Зміненого	Заміненого	Нового	Анульованого			

(Ф 03.02 – 32)

УЗГОДЖЕННЯ ЗМІН

	Підпис	Ініціали, прізвище	Посада	Дата
Розробник				
Узгоджено				
Узгоджено				
Узгоджено				